

लाम्बुट्टे विरोधी उपायहरू

उद्देश्य

तल दिइएको सूचनाको उद्देश्य जनतालाई आफ्नो घर वरिपरिका क्षेत्रमा एडिस एल्बोपिक्टस (*Aedes albopictus*) लाम्बुट्टे जन्मन र हुर्कन नदिनमा सहायता गर्नु हो।

लाम्बुट्टेको समस्या

2. लाम्बुट्टेले मानवको लागि ठूलो समस्या उत्पन्न गर्ने गर्दछ। यसका कतिपय प्रजातिहरूले त सार्वजनिक स्वास्थ्यलाई समेत खतरा उत्पन्न गर्दछन् किनभने यिनीहरूले डेंगु ज्वरो जस्तो रोगहरूका रोगाणुहरूलाई फिंज्याउने काम गर्छन्। डेंगु ज्वरो लाम्बुट्टेद्वारा फिंज्याइने एक यस्तो गम्भीर बيمारी हो जसमा चर्को ज्वरो आउँछ, टाउको दुख्छ, छालामा बिमिराहरू उठ्छन् अनि जोर्नी र माँसपेसीहरूमा पीडा हुन्छ। डेंगु ज्वरो र डेंगु मस्तिष्कघाती ज्वरोको रोगाणु एडिस एल्बोपिक्टस (*Aedes albopictus*) हङकङमा व्यापक रूपमा पाइन्छ। यो ग्रामीण एवं शहरी दुवै इलाकाहरूमा उत्पन्न हुन्छन् र यो जन्मिने ठाउँहरूलाई दुई मुख्य वर्गमा बाँड्न सकिन्छ : कृत्रिम स्थलहरू जस्तै फ्याँकिएका भाँडाहरू, पुराना टायरहरू, टिन-डब्बाहरू र बोतल अनि गिलासहरू; र प्राकृतिक स्थलहरू जस्तै रूखका टोडकाहरू, बाँसका खपटाहरू र पात-पतिङ्गरहरू।

लाम्बुट्टे विरुद्ध कार्यक्रम

3. लाम्बुट्टे समस्यालाई रोक्नका लागि र घर अनि वरिपरिका क्षेत्रहरू जस्तै छानामा, कौसीमा, खाल्टाखुल्टीमा, पार्किंग क्षेत्रमा र बगैँचामा लाम्बुट्टे जन्मन नदिनका लागि परिवारको हरेक सदस्यले लाम्बुट्टे नियन्त्रण कार्यक्रममा सक्रिय रूपले भाग लिनु पर्दछ। त्यसकारण परिवारहरूले आफु बस्ने ठाउँसको लागि आफ्नै लाम्बुट्टे विरुद्ध कार्यक्रम तयार पार्नु पर्दछ।

लक्ष्यहरू

4. लाम्बुट्टे विरोधी कार्यक्रमले निम्न लक्ष्यहरू हासिल गर्ने उद्देश्य राखेको छ:

- घर एवं वरिपरिका क्षेत्रमा लाम्बुट्टे जन्मन नदिनका लागि परिवारको हरेक सदस्यलाई लाम्बुट्टे समस्यालाई रोक्न अनि नियन्त्रित गर्न प्रोत्साहित गर्नु;
- लाम्बुट्टे जन्मने ठाउँहरू खासगरी सबै प्रकारका ठाउँहरूलाई नै समाप्त पार्नु; र
- परिवारको हरेक सदस्यमा लाम्बुट्टे नियन्त्रणको महत्वप्रति चेतना जगाउनु र उनीहरूलाई डेंगु ज्वरो विरुद्ध जागरूक बस्नका लागि सम्झना गराउनु।

कार्य तालिका

5. लाम्बुट्टेका फुल हुर्केर लाम्बुट्टे बन्ने प्रकियामा लगभग 7 दिनको समय लाग्ने हुनाले घरमा लाम्बुट्टे जन्मने सम्भावित स्थलहरूको सातामा एकचोटी निरीक्षण गर्नु पर्दछ।

लाम्बुट्टे रोकथाम एवं नियन्त्रण उपायहरू

6. सामान्य रूपले लाम्बुट्टे जन्मने केही स्थलहरू र तिनलाई समाप्त पार्ने उपायहरू तलको तालिकामा दिइएको छः

छः

i. घरभित्र

जन्मने स्थान	समस्याको कारण	नियन्त्रणको कारबाइ	कैफियत
फूलदानीहरू	फूलदानीको पानीले लाम्बुट्टेलाई जन्मने र हुर्कने ठाउँ दिन्छ	फूलदानीको पानीलाई सातामा एकचोटी अवश्य फेर्नु पर्दछ फूलदानीलाई भित्रपट्टी पनि राम्ररी सफा गर्नु पर्दछ	
सजावटी बोटका गमला राख्ने भाँडा	पानी धेरै हाल्नाले गमला राख्ने भाँडामा पानी थुप्रिन्छ	पानी हाल्ने बित्तिकै बढी भएको पानीलाई फ्याँकी हाल्नु पर्दछ	गमला राख्नका लागि भाँडाको प्रयोग नगरेकै राम्रो
एयर कंडीशनर मुनिको ट्रे	यस्ता ट्रे-मा पानी जम्मा भएर बस्न सक्दछ	पानीलाई राम्ररी निकालेर फ्याँक्नु पर्दछ	लाम्बुट्टेको सर्वेक्षण गर्दा प्रायः यी ट्रे-हरूलाई हेरिदिन

ii. छाना र कौसी

जन्मने स्थान	समस्याको कारण	नियन्त्रणको कारबाइ	कैफियत
फूलदानीहरू	फूलदानीको पानीले लाम्बुट्टेलाई जन्मने र हुर्कने ठाउँ दिन्छ	फूलदानीको पानीलाई सातामा एकचोटी अवश्य फेर्नु पर्दछ। फूलदानीलाई भित्रपट्टी पनि राम्ररी सफा गर्नु पर्दछ	
सजावटी बोटका गमला राख्ने भाँडा	पानी धेरै हाल्नाले गमला राख्ने भाँडामा पानी थुप्रिन्छ	पानी हाल्ने बित्तिकै बढी भएको पानीलाई फ्याँकी हाल्नु पर्दछ	गमला राख्नका लागि भाँडाको प्रयोग नगरेकै राम्रो
पानीको भंडार गर्ने भाँडाहरू	बाहिर राखिएका भाँडाहरूमा सजिलैसित वर्षाको पानी जम्मा हुन्छ	ढक्कनीले छोपेर राख्नु पर्छ	जम्मा भएको पानीलाई धारामा पाइप लगाएर फेर्नु पर्छ

एयर कंडीशनर मुनिको ट्रे	यस्ता ट्रे-मा पानी जम्मा भएर बस्न सक्दछ ।	पानीलाई राम्ररी निकालेर फ्याँक्नु पर्दछ	लाम्बुट्टेको सर्वेक्षण गर्दा प्रायः यी ट्रे-हरूलाई हेरिदिँन
छानाबाट पानी बग्ने गटर र निकासी नालीहरू	1. सही ढङ्गले नबनेका यस्ता गटर र निकास नालीहरूमा पानी सजिलै जमेर बस्दछ । 2. फोहोर वा पातले थुनिन्छ	1. यिनको मर्मत गर्नु पर्दछ 2. नियमित रूपमा, कम्तिमा पनि सातामा एकचोटी पात र फोहोर आदि सफा गर्नु पर्दछ	

iii. अन्य (बगैँचा, खाल्टाखुल्टी र पार्किंग क्षेत्र)

जन्मने स्थान	समस्याको कारण	नियन्त्रणको कारबाइ	कैफियत
फूलदानीहरू	फूलदानीको पानीले लाम्बुट्टेलाई जन्मने र हुर्कने ठाउँ दिन्छ	फूलदानीको पानीलाईसातामा एकचोटी अवश्य फेर्नु पर्दछ फूलदानीलाई भित्रपट्टी पनि राम्ररी सफा गर्नु पर्दछ	
सजावटी बोटका गमला राख्ने भाँडा	पानी धेरै हाल्नाले गमला राख्ने भाँडामा पानी थुप्रिन्छ	पानी हाल्ने बित्तिकै बढी भएको पानीलाईफ्याँकी हाल्नु पर्दछ	गमला राख्नका लागि भाँडाको प्रयोग नगर्नुहोस
फोहोर, खासगरी फ्याँकिएका बोटल टिन-डब्बाहरू	यिनमा पानी सजिलैसित जम्मा हुन्छ	यस्ता फोहोरहरूलाई डिस्पोजेबल प्लास्टिकका ब्यागमा हालेर त्यसको मुख बन्द गर्नु पर्दछ र ढक्कनी भएको भाँडामा ढाकेर राख्नु पर्दछ	
पानी संगाल्ने भाँडाहरू	बाहिर राखिएका यस्ता भाँडाहरूमा वर्षाको पानी सजिलै जम्मा हुन्छ	यस्ता भाँडाहरूलाई ढक्कनीले ढाकेर राख्नु पर्दछ ।	जहाँपनि पानीको भंडार गरिन्छ, त्यहाँ धारामा पाइप लगाई पानी फेरिरहनु पर्छ
रूखका प्वालहरू र बाँसका टुटोहरू	प्राकृतिक पानी यहाँ जम्मा हुन्छ	पानी बगाउनु पर्छ वा बालुवा, हिलो वा ढुंगा का	

		टुकड़ाहरूले जो ठीकलाग्छ, भर्नु पर्छ	
प्रयोगमा न आउने टायरहरू एकै ठाँउमा राखिए को छ भने	वर्षा को पानी र गाडी सफ्फा गरेपछि टायरमा पानी रहन्छ	पवाल पारेर हावा निकाल्नु पर्छ	काम न लाग्ने त्यो टायरलाई बदलिनु पर्छ र त्यस ठाउँमा निसान लगाउनु पर्छ
जमीनमा रहेका नालीहरू	1. राम्ररी न बनाइएका नालीहरूमा पानी जम्मा रहन्छ 2. त्यास्मा फोहोर र पातहरू थुपेर पानी बग्न पाउदैन	1. यस्ता नालीको मर्मत गरिनु पर्छ 2. पातर फोहरहरूलाई नियमित, कम्तिमा साताको एक पल्ट सफ्फा गरिनुपर्छ	
तलाउ	बगेर नजाने पानीमा लाम्खुट्टेले हुर्कने मौका पाउंछ	तलाउमा लाम्खुट्टेका फुल खाने माछा पाल्नु पर्छ	

7. घरहरूमा पाइने हुर्कीसकेका लाम्खुट्टेलाई, घरेलु हावामा छर्किने कीटनाशक औषधिको प्रयोग गरी मार्नु पर्छ ।
8. यदि लाम्खुट्टे जन्मने र हुर्कने स्रोत व जहां जन्मन-बढन सक्छन् ती स्थानहरूलाई एक साता भित्रमा दूर गर्न सकिन्न भने मात्र डिंभकनाशी प्रक्रिया अपनाउनु पर्छ ।

कारबाई सूचि

9. लाम्खुट्टे को रोकथामका लागि, ती जन्मने र हुर्कने स्थानमा एक कारबाई सूचि अनुसार र प्याराग्राफ 6 मा बताइए बमोजिम कार्य गर्ने तयारी गर्नु पर्छ ।
10. लाम्खुट्टेबाट बच्ने तरिका सम्बन्धि सुझावहरू खाद्यान्न तथा पर्यावरण हाईजीन विभाग (Food and Environmental Hygiene Department) बाट लिन सकिन्छ ।